
Rába György

UTCABÁL

Koccintottak s nyeltek egy falatot
ami a szesznek csak utat nyitott
táncot ropnak lejtének és pörögnek
a villipercből is most mintha lábbal
mondanának végső búcsút a földnek
orsó ábrándjuk boldogan veszít el
kötelességet nyűg feladatot
ahogy forognak rendre tovatűnnek
kigyöngyöznek mind a hibát a vétket
a rossz döntést a keresztutakon
az éveket elherdált éveket
a többi pár mulatozásai
tán az elmulasztott tennivalók
kalandokkal karöltve dáridókkal
valahol testvériesen vigadnak
ám ez a kettő a legkedvezőbb
áramlatot gyűri szárnyuk alá
fölajzza őket az önfeledés
s röptetik a tér mágneses mezőin
túl magukon túl a glóbusz hatalmán
a kozmosz határából is kitörni

SZELLEMEKKEL TÁRSALOGNA

Szellemekkel szót érteni szeretnék
oly gyakran mint a sarki fűszerrel
és legyen mindegyik egyéniség
mégis átlátszó ami sohasem
esik meg életükben emberekkel
álcát viselnek talán mert mulandók
még önnönmagukat is meglepően
a karakterük duplafenekű
évtizedek telnek el míg magukkal
egy gyékényre ötről a hatra jutnak
mikorra lexikoncímszónyi arcmást
íratnék róluk vénné rémulök

mondd nem kellene inkább ismerősnek
 egy szellem akkor is ha fuzsitos
 kötekedő hiúban zörgető
 viszont nem képes kifürkészhetetlen
 jellemváltásra és álombeli
 látomásokkal sem hökkent mivel
 napjainkban amúgy is jelenés

Dávidházi Péter

JÓZSEF, ILLYÉS, JÓB (I)

Párhuzamos verselemzés bibliai fénytörésben

József, Illyés, Jób: lám, elég József Attilát kivételesen csak vezetéknevével jelölni, valamint tudni, hogy Illyés Gyulát eredetileg Illésnek hívták (vagy hogy a próféta régi magyar bibliafordításokban még Illyésként szerepelt), s Jóbé mellett azonnal bibliai nevek ütnek át nevükön. Ugyanígy elég JÓB KÖNYVE mellett olvasni egy-egy versüket, hogy ősi és mégis újszerű jelentések rajzolódjanak ki belőlük. Mindkét verset megírásuk korának történelmi élményéből szokták eredeztetni, s főként annak megfelelően értelmezik: az 1935-ben, Bajcsy-Zsilinszky Endre tarpai megbuktatása után írott LEVEGŐT!¹ így lett a csendőrterrorral megfélemlített választások s egyáltalán a politikai elnyomás elleni tiltakozás megszólaltatója, egyszerre „oda a szabadsághoz” és „személyes politikai-közéleti vers”;² az 1950-ben írt, 1956. november 2-án megjelent EGY MONDAT A ZSARNOKSÁGRÓL így lett „az 1956-os forradalom Nemzeti dala”, mely ekként Petőfi versének 1848-as szerepét örökli.³ Jogos és jelentős olvasatok, de kiegészítendő, mert a költeménybeli állításokat nemegyszer annyira közvetlenül vonatkoztatják történelmi eseményekre, hogy ettől teljesen egyértelműnek, szinte magától értetődőnek látják őket, mintha nem is maradna értelmezői feladat többé. Az EGY MONDAT esetében föl is tették a szónoki kérdést: „Kell-e ezt a verset magyarázni? [...] Utalásai azoknak, akik végigélték az 1944 és 1956 közti éveket, nem szorulnak semmiféle mankóra. S talán az utókor is megérti – éppen ebből a versből érti meg leginkább – azt a mindent átható légkört, amely Hitler és Sztálin korszakában az emberi élet minden rezdülését meghatározta...”⁴ Versbeli állítások jelentését vagy érvényességét még olyankor is veszélyes kizárólag történelmi megfeleltetések alapján eldönteni, ha ezáltal a magunk személyes életproblémáira keresünk választ. (Szemléltesse ezt egy klasszikus verssor kommentárja, szintén a mindent átható zsarnokság témaköréből: „Itt élned, halnod kell.« Csakhogy Vörösmarty óta nagyot változott a világ. A Károly kaszárnya az idegenek hatalmában volt, de Baracska már nem. Nyugodtan vághatta ott a dohányt. De hogy élj-halj azon a földön, amelynek minden talpalatnyi helyét beszervezik?»)⁵ Esetenként termékeny lehet az ilyen versolvasási mód, de a történelmi vonatkozások nem világítanak meg mindent, ami egy költeményben figyelemre